

Warszawa, 30 września 2016 r.

Komunikat FOR:

Połączenie ministra finansów i ministra rozwoju w osobie Mateusza Morawieckiego to niebezpieczny krok dla finansów państwa

- Połączenie ministra finansów i ministra rozwoju w osobie Mateusza Morawieckiego to niebezpieczny krok dla finansów państwa. Dotąd jako minister pomijał szacunki kosztów przedstawianych przez siebie propozycji. Czy to odpowiedzialna osoba do pilnowania pieniędzy podatników?
- Siła niezależnego ministra finansów była dotąd widoczna w wyliczeniach skutków fiskalnych proponowanych ustaw. Jakkolwiek niekiedy do wyliczeń można było mieć zastrzeżenia, to był to jedyny element oceny ustaw, który rzeczywiście był za każdym razem przygotowywany.
- Wbrew cytowanemu przez Ministerstwo Finansów Mateuszowi Morawieckiemu, przyszłoroczny deficyt finansów publicznych będzie czwartym najwyższym, a nie jednym z najniższych w UE. Obawy budzi szczególnie wysoki deficyt strukturalny, który wskazuje na problemy w przypadku pogorszenia koniunktury.
- W analizie przypominamy 10 głównych zastrzeżeń do obecnej wersji planu Morawieckiego, czyli projektu Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). To nieodpowiedzialny dokument i rozszerzanie władzy jego Autora nad gospodarką nie jest dobrym pomysłem. Projekt SOR nie uzasadnia dostatecznie wsparcia wybranych sektorów gospodarki przez państwo, nie szacuje jego kosztów i korzyści, nie zastanawia się nad tym jaką lobbingsową puszkę Pandory otwiera: teraz każdy sektor będzie lobbował za uprzywilejowanym statusem. Postulat wzrostu oszczędności i inwestycji jest oderwany od rzeczywistości, w której rząd coraz bardziej zadłuża Polaków na finansowanie konsumpcji. Fundamentalnego problemu dominacji gospodarki przez własność państwową projekt SOR w ogóle nie porusza.

Powołanie Mateusza Morawieckiego na stanowisko ministra finansów to niebezpieczny krok. Celem ministra finansów jest kontrola wydatków budżetu, a ministra rozwoju wydawanie. Brak niezależnego strażnika finansów publicznych stanowi niebezpieczeństwo dla finansów publicznych. Przedstawione dotąd przez Mateusza Morawieckiego Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i projekt Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), proponowały wydatki bez oszacowań kosztów, co pozostawia wątpliwości co do priorytetów i rzetelności nowego ministra finansów.

Brak niezależnego ministra finansów jest niebezpieczny

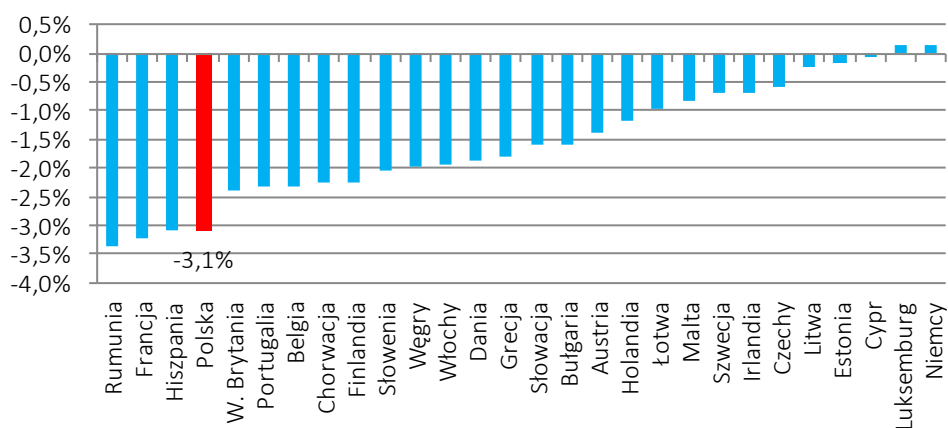
Brak niezależnego ministra finansów to niebezpieczny pomysł, ponieważ w rządzie może zabraknąć krytycznego głosu "a ile to będzie kosztowało?". Siłę Ministerstwa Finansów dobrze było widać w ocenach skutków regulacji (OSR). Teoretycznie wszystkie ustawy rządowe w Polsce powinny być starannie analizowane pod kątem ich wpływu na gospodarkę. Niestety w praktyce, zamiast rzetelnej analizy potencjalnych kosztów i korzyści ustawodawca ogranicza się najczęściej do ogólnego wymieniania jak nowe regulacje są dobre i potrzebne. Jedynym widocznym wyjątkiem w OSR była dotąd ocena skutków fiskalnych – choć i do niej czasem można było mieć zastrzeżenia, to jednak Ministerstwo Finansów egzekwowało, by wyliczać skutki proponowanych zmian dla budżetu. Teraz, gdy nie będzie niezależnego ministra finansów istnieje duże ryzyko, że nikt już nie będzie miał wystarczającej siły przebiccia w rządzie by pytać o koszty. Niebezpiecznym przykładem jest tu projekt Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, w którym autorzy koncentrują się na hasłach takich jak "wspieranie" czy "pomoc" nigdzie nie zastanawiając się nad ich kosztami. To droga niebezpieczna dla polskich finansów publicznych. Sytuacja już obecnie jest napięta – w projekcie budżetu na 2017 rok rząd zakłada, że dług publiczny wzrośnie do niebezpiecznego poziomu 54,9%.

Mateusz Morawiecki bagatelizuje deficyt finansów publicznych

29 września 2016 r. Ministerstwo Rozwoju na twitterze¹ zacytowało wypowiedź Mateusza Morawieckiego, że w przyszłym roku zakładane jest utrzymanie deficytu poniżej 3 procent PKB i będzie to jeden z niższych deficytów w UE. W rzeczywistości nie dość, że Komisja Europejska prognozuje przekroczenie przez deficyt Polski progu 3 procent PKB, to będzie to czwarty najwyższy deficyt w UE, a na pewno nie „jeden z najniższych” (Wykres 1).

¹ Ministerstwo Rozwoju, „#Morawiecki: Budżet zakłada utrzymanie deficytu poniżej 3 proc. PKB. To jeden z niższych deficytów w UE.”, 29.09.2016, https://twitter.com/MR_GOV_PL/status/781437161946177536

Wykres 1. Saldo finansów publicznych w 2017 roku w UE

Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie prognoz KE z maja 2016

Każdy kto obecnie zostanie ministrem finansów będzie miał przed sobą trudne zadanie. Zaprezentowana w ostatniej aktualizacji Planu Konwergencji ścieżka wydatków i dochodów sektora finansów publicznych pokazuje, że obecny rząd zamierza zadłużać Polaków bardziej niż poprzedni, a oszczędności planuje dopiero w 2018 i 2019 roku. Zapowiedzi te są mało wiarygodne. Nie tylko odsuwają niewygodne dla rządu decyzje, ale co więcej, zakładają redukcję wydatków publicznych w latach wyborczych, kiedy politycy bardziej myślą o kupowaniu poparcia wyborców za pieniądze podatnika niż o oszczędnościach.

Deficyt sektora finansów publicznych w Polsce jest niebezpiecznie wysoki. Szczególny niepokój budzi deficyt strukturalny – miara deficytu uwzględniająca wahania koniunktury. Gospodarka rozwija się cyklicznie – okresy szybszego wzrostu gospodarczego przeplatają się z okresami wolniejszego wzrostu, czemu towarzyszą zmiany dochodów i wydatków państwa. W okresach dobrej koniunktury państwo ma wyższe wpływy podatkowe (więcej pracujących, większe wydatki konsumpcyjne) i niższe wydatki (mniej zasiłków dla bezrobotnych itp.). W okresach słabszej koniunktury sytuacja się odwraca – niższymi wpływami podatkowymi (mniej pracujących, rosnąca szara strefa, straty w firmach) towarzyszą wyższe wydatki (zasiłki dla bezrobotnych, więcej osób uciekających na renty i emerytury, etc.). Deficyt strukturalny jest miarą, która uwzględnia stan koniunktury i pokazuje, jaka byłaby różnica między dochodami i wydatkami państwa pomijając wpływ koniunktury. Deficyt strukturalny powinien być bliski zera, co w praktyce oznaczałoby, że w okresach dobrej koniunktury państwo ma nadwyżki, z których może finansować deficyt w okresach spowolnienia gospodarczego. Niestety deficyt strukturalny w Polsce należy do najwyższych w Unii Europejskiej – według szacunków Komisji Europejskiej w 2016 roku większy deficyt strukturalny od Polski miały tylko Wielka Brytania i Hiszpania. Co więcej, podczas gdy inne kraje o wysokim deficycie podejmują działania na rzecz jego ograniczenia, to rząd Polski, zwiększając wydatki publiczne, pogarsza już i tak niekorzystną sytuację finansów publicznych.

10 największych błędów planu Morawieckiego

W kontekście powołania na ministra finansów Mateusza Morawieckiego należy przypomnieć liczne wątpliwości do jego sztandarowego projektu, czyli Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), o których już pisaliśmy w [Analizie FOR 13/2016](#).

1. Projekt SOR przewiduje wspieranie wybranych sektorów gospodarki: bez wskazania nieefektywności rynku którą miałyby korygować, bez refleksji nad rachunkiem kosztów i korzyści dla reszty gospodarki.
2. Wspieranie wybranych sektorów (katalog sektorów jest według projektu otwarty) doprowadzi do zmasowanego lobbingu przedsiębiorców w Ministerstwie Rozwoju.
3. Projekt SOR mówi o „wzroście oszczędności i inwestycji”, a tymczasem rząd zadłuża Polaków, żeby pobudzić konsumpcję. W drugim kwartale 2016 r., inwestycje spadły o prawie 5%, to już drugi kwartał z rzędu w którym inwestycje spadają. W pierwszej połowie roku, rząd zwiększył zadłużenie o 64,4 mld zł. Szkodliwy jest też podatek bankowy, z którego wyłączone zostały obligacje skarbowe, w związku z tym banki wolą pożyczać państwu na konsumpcję niż przedsiębiorstwom na inwestycje. W pierwszej połowie 2016 roku banki pożyczyły państwu ponad 57 mld zł, jednocześnie udzielając kredytów inwestycyjnych tylko na 5,7 mld zł.
4. Projekt SOR mówi o „wzmocnieniu ochrony praw akcjonariuszy mniejszościowych” spółek Skarbu Państwa, a rząd ignoruje ich interesy obsadzając stanowiska w przedsiębiorstwach państwowych, czy zmuszając koncerny energetyczne do ratowania górnictwa. Od ogłoszenia wyników I tury wyborów prezydenckich, pakiet akcji Skarbu Państwa w spółkach WIG-20 stracił na wartości 33,7% (37,7 mld zł). Z kolei 3,36 mld zł straciły spółki energetyczne po ogłoszeniu przez Ministra Energii Krzysztofa Tchórzewskiego zamiaru podniesienia wartości nominalnej akcji spółek Skarbu Państwa (zwiększając ich zobowiązania podatkowe).
5. W projekcie mówi się o „przewidywalności prawa”, a rząd przemyca projekty ustaw ścieżką poselską w ekspresowym tempie. Prawie połowa uchwalonych w tej kadencji ustaw została zgłoszona przez posłów PiS, jako projekty poselskie.
6. Projekt SOR mówi o „zmniejszeniu represyjności kontroli”, a tymczasem rząd przygotowuje zmiany w ustawie o konfiskacie rozszerzonej, które pozwolą prokuraturze przejmować firmy.
7. Projekt SOR mówi o wzroście wielkości gospodarstw rolnych, a rząd utrwała ich rozdrobnienie restrykcjami handlu ziemią i zamrożeniem sprzedaży państwowej ziemi. W Q2 2016 liczba transakcji ziemią rolną spadła o 54,4% w stosunku do Q1, pomimo że ograniczenia handlu ziemią weszły w życie dopiero w maju. Brak też refleksji nad koniecznością reformy KRUS.
8. Zaproponowane źródła finansowania projektu SOR sprawiają wrażenia nowych środków, ale w rzeczywistości są tylko reklasyfikacją istniejących wydatków. NFZ został zaklasyfikowany jako wydatek rozwojowy.

9. Projekt SOR mówi o potrzebie konsolidacji agencji wsparcia eksportu, a tymczasem spółki kontrolowane przez rząd powołują do tego celu kolejną fundację.
10. Brak prywatyzacji w projekcie SOR. Polska wg OECD ma największy udział własności państwowej w UE. Państwo kontroluje aż 11 spółek WIG-20. Państwowa własność przedsiębiorstw zniechęca najbardziej innowacyjne firmy do lokalizacji w Polsce oraz osłabia perspektywy rozwojowe polskiej gospodarki. Ponadto państwowa własność sprawia, że politycy traktują kontrolowane przez siebie spółki, jako „ciepłe posady” dla mało kompetentnych działaczy i ich rodzin.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Pomóż nam chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wyłożonego i skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, **wesprzyj finansowo nasze działania**. Każda darowizna jest dla nas ważna i potwierdza słuszność naszej pracy. Zachęcamy do regularnego wspierania FOR w postaci stałych przelewów.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn, możesz się skontaktować:

Patrycja Satora, Dyrektor ds.rozwoju FOR

Tel. 500 494 173

Patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność - obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

KONTAKT DO AUTORÓW

Aleksander Łaszek
Główny Ekonomista
e-mail: aleksander.laszek@for.org.pl

Rafał Trzeciakowski
Ekonomista
e-mail: rafal.trzeciakowski@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A · 02-628 Warszawa · tel. +48 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl · www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR) · [@FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR)